

Kdo může provádět kontroly hasicích přístrojů a hydrantů

Tomáš Neugebauer

Každému je asi známo, že změnit zaběhnutou praxi bývá mnohdy velmi složité. Důkazem, že „pouhá“ úprava právním předpisem nemusí být dostatečná, se v uplynulém roce stalo řešení otázky, kdo je oprávněn provádět kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení, jež skončilo až u Nejvyššího soudu. Jeho rozhodnutí má zásadní dopad nejen pro oprávněnost provádění kontrol provozuschopnosti těchto zařízení, ale též i na věcné prostředky požární ochrany, tedy i na hasicí přístroje. Z těchto důvodů se ve svém důsledku dotýká každé právnické i fyzické podnikající osoby.

Loni Nejvyšší soud řešil způsobilost a právo provádět kontroly, údržbu a servis požárně bezpečnostních zařízení bývalým zaměstnancem (technikem PO) společnosti, která tato zařízení vyrábí a zaměstnanci vystavila „Prohlášení o způsobilosti k revizní činnosti“, pro výkon této činnosti, kterou u ní v zaměstnaneckém poměru vykonával. Rozsudek Nejvyššího soudu (judikát sp. zn. 21 Cdo 1502/2016) v souvislosti s tím upozornil na téměř dvě desítky let praxí neakceptovanou zákonnou úpravu. Na tento judikát v nedávné době reagovalo Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR a vydalo „Sjednocení aplikační praxe při provádění kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení“.

Než se začneme věnovat požadavkům na kvalifikaci těch, kteří mohou provádět kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení a věcných prostředků, bude vhodné se ve stručnosti zmínit, co je za ně považováno.

Požárně bezpečnostní zařízení a věcné prostředky požární ochrany

Za požárně bezpečnostní zařízení jsou vyhláškou o požární prevenci považovány systémy, technická zařízení a výrobky pro stavby doplňující požární bezpečnost stavby, příp. jiného zařízení. Jsou jimi myšleny například elektrická požární signalizace, zařízení dálkového přenosu, zařízení pro detekci hořlavých plynů a par, autonomní požární signalizace, ruční požárně poplachové zařízení, stabilní nebo polostabilní samočinné hasicí zařízení, automatické protivýbuchové zařízení, samočinné hasicí systémy, zařízení pro odvod kouře a tepla, kouřová klapka, včetně ovládacího mechanismu, požární dveře, požární nebo evakuační výtah, nouzové osvětlení, požární vodovody a hydranty, požární klapky a požární ucpávky.

Za věcné prostředky požární ochrany vyhláška považuje prostředky používané k ochraně, záchraně a evakuaci osob, k hašení požáru a prostředky používané při činnosti jednotky požární ochrany při záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva při plnění úkolů civilní ochrany, popřípadě při činnosti požární hlídky. Pro nás jsou z toho důležité prostředky k hašení požáru, tedy především přenosné, přívěsné a pojízdné hasicí přístroje.

Co vyloučeno z judikátu

Z výše uvedeného judikátu Nejvyššího soudu vyloučeno upozornění na souvislost mezi ustanoveními § 11 odst. 2 zákona o požární ochraně a § 5 odst. 1 písm. a) téhož zákona., konkrétně s částí: „obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích požární techniku,

věcné prostředky požární ochrany a požárně bezpečnostní zařízení... ..a udržovat je v provozuschopném stavu“ (z tohoto důvodu není článek věnován pouze zařízením, která judikát řešil, ale též i prostředkům). V § 11 odst. 2 je mimo jiné uvedeno, které plnění povinností mohou (jsou oprávněni) zabezpečovat technici požární ochrany. Tato skutečnost je tím, co bylo téměř dvě desetiletí praxí opomíjeno.

Upozorněno tak bylo na to, že technik PO je oprávněn zabezpečovat plnění povinnosti udržovat instalovaná požárně bezpečnostní zařízení v provozuschopném stavu. To mimo jiné zahrnuje kontrolu provozuschopnosti, údržbu a opravy (servis) požárně bezpečnostních zařízení bez ohledu na to, kdo je výrobcem konkrétního požárně bezpečnostního zařízení. Nic na tom nemění, že průvodní dokumentace výrobce konkrétního typu vyhrazeného požárně bezpečnostního zařízení může stanovit některé další podmínky pro kontrolu provozuschopnosti jím vyrobeného požárně bezpečnostního zařízení, neboť toto oprávnění nelze chápat tak, že by mohl určit konkrétní právnickou nebo fyzickou osobu, která jako jediná by měla výhradní právo provádět uvedenou kontrolu. Přitom zákon o PO opravňuje k provádění těchto činností kteréhokoliv technika PO.

Přihlédneme-li k ustanovení § 11 odst. 7, oprávnění se tak vztahuje i na odborně způsobilou osobu ve smyslu § 11 odst. 1 zákona o PO. Vztahuje se také na některé příslušníky Hasičského záchranného sboru ČR – viz § 33 odst. 2 vyhlášky č. 247/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Reakce GŘ HZS ČR

Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR na judikát Nejvyššího soudu reagovalo vydáním dokumentu „Sjednocení aplikační praxe při provádění kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení“, který zveřejnilo na svých webových stránkách:
<http://www.hzscr.cz/clanek/sjednoceni-aplikacni-praxe-pri-provadeni-kontroly-provzouschopnosti-pozarne-bezpecnostnich-zarizeni.aspx>.

Z uvedeného dokumentu vyplývá, že kontrolu provozuschopnosti, údržbu a opravy požárně bezpečnostních zařízení jsou oprávněny provádět odborně způsobilé osoby ve smyslu § 11 odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Dále je v něm uvedeno, že kontroly provozuschopnosti mohou zabezpečovat i technici PO. Tučně je zdůrazněno, že „zmíněné osoby mohou provádět kontroly provozuschopnosti u každého požárně bezpečnostního zařízení bez ohledu na to, kdo je výrobcem konkrétního požárně bezpečnostního zařízení.

V dokumentu je dovoláváno se judikátu Nejvyššího soudu a v souvislosti s tím je uvedeno: „že kontrola provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení se sice provádí v rozsahu a způsobem stanoveným mj. průvodní dokumentací jeho výrobce, nicméně oprávnění výrobce nelze chápat tak, že by v průvodní dokumentaci k určitému typu vyrobeného požárně bezpečnostního zařízení mohl určit konkrétní právnickou nebo fyzickou osobu, která by jako jediná měla výhradní právo provádět kontrolu provozuschopnosti tohoto zařízení. Stanovení „rozsahu a obsahu“ podmínek pro provádění kontroly provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení by v takové podobě mohlo vést k neoprávněné monopolizaci výrobce určitého typu požárně bezpečnostního zařízení k provádění činností souvisejících s kontrolou provozuschopnosti vyrobeného požárně bezpečnostního zařízení, ačkoliv zákon o požární ochraně výslovně opravňuje k provádění těchto činností (bez zřetele na výrobce) kteroukoli osobu, která je držitelem osvědčení Ministerstva vnitra o odborné způsobilosti, že je technikem požární ochrany.“

Na závěr dokumentu je uvedeno: „Při výkonu státního požárního dozoru bude za porušení povinnosti označeno každé zjištění, kdy doklad o kontrole provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení bude vydán osobou, která nevlastní osvědčení k výkonu odborně způsobilé osoby nebo technika požární ochrany ve smyslu zákona o požární ochraně“.

Co k tomu říkají právní předpisy

Problematika provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení a věcných prostředků je řešena jak v zákoně o požární ochraně, tak i v prováděcí vyhlášce o požární prevenci. Pro nás je zásadní ustanovení § 7 odst. 4 a § 10 vyhlášky č. 246/2001 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V § 7 odst. 4 výše uvedené vyhlášky se uvádí: „Kontrola provozuschopnosti požárně bezpečnostního zařízení se provádí v rozsahu stanoveném právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací jeho výrobce nejméně jednou za rok, pokud výrobce, ověřená projektová dokumentace nebo podrobnější dokumentace anebo posouzení požárního nebezpečí nestanoví lhůty kratší“. Tedy zdroje pro stanovení rozsahu provedení kontroly jsou tři – právní předpisy, technické normy a průvodní dokumentace (lhůta může být upravena dalšími dokumenty). Podstatné pro nás však je, že uvedenými zdroji se upravuje jen rozsah, nikoliv, kdo kontrolu může provést.

Z § 10 vyplývá, že při montáži vyhrazených požárně bezpečnostních zařízení, jakož i při údržbě a opravách zařízení pro zásobování požární vodou, tedy i u hydrantů, a hasicích přístrojů musí osoba, která příslušnou činnost vykonává, splnit podmínky stanovené právními předpisy, normativními požadavky a průvodní dokumentací výrobce konkrétního typu požárně bezpečnostního zařízení nebo hasicího přístroje (montážní návod, technické podmínky pro projektování nebo provoz, návod k obsluze, požadavky na kontroly, údržbu nebo opravy, podmínky požární bezpečnosti pro používání výrobku nebo zařízení, bezpečnostní listy apod.). Přitom za normativní požadavky se považuje konkrétní technický požadavek obsažený v české technické normě, jehož dodržením se považuje požadavek příslušného ustanovení vyhlášky za splněný. Neexistuje-li pro příslušnou oblast platná česká technická norma, považuje se za normativní požadavek konkrétní technická specifikace obsažená ve veřejně dostupném uznávaném normativním dokumentu.

Z § 10 též vyplývá, že podmínky znalostí, praktických dovedností, popřípadě technického vybavení osob provádějících uvedené činnosti mohou být stanoveny v průvodní dokumentaci výrobců požárně bezpečnostních zařízení a hasicích přístrojů. Rozsah a obsah takto stanovených podmínek musí odpovídat právním předpisům a příslušným normativním požadavkům.

Nelze tedy ze stanoviska Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR dovozovat, že pro zajištění provozuschopnosti hasicích přístrojů a hydrantů dnes již stačí jen kvalifikace technika PO, případně odborně způsobilé osoby. Pro možnost provádět některé z činností je nutné splnit i další povinnosti, aby osoba byla osobou kvalifikovanou. Bohužel s názorem, že nyní není potřeba mít zajištěnou odbornou firmu, neboť postačí mít svého technika PO jsem se již setkal.

Normativní požadavky u hasicích přístrojů

Například pro přenosné a pojízdné hasicí přístroje platí technická norma ČSN ISO 11602-2:2002 (38 9162) Požární ochrana – Přenosné a pojízdné hasicí přístroje – Část 2: Prohlídka a údržba. Ta uvádí, že vlastník objektu, určená osoba nebo uživatel objektu, v němž jsou hasicí

přístroje umístěny, jsou odpovědné za jejich prohlídku, údržbu a opakované plnění. Dále uvádí, že pro provádění jí stanovených měsíčních prohlídek jsou nezbytné minimální znalosti, avšak pro servis (údržba a opakované plnění) hasicích přístrojů stanovuje v příloze A požadavky na osobu, která jej může provádět. Požaduje absolvování výcviku nebo odborné praxe po dobu nejméně tří měsíců a účast ve výcvikovém kurzu. Na jeho konci musí být úspěšně absolvována zkouška. Výcvik, podle normy, musí vést výrobce nebo jiný kvalifikovaný a uznaný orgán. Každých pět let musí být absolvován obnovovací kurz.

Shrnutí

Stanovisko Nejvyššího soudu jasně poukázalo na nutnost přehodnotit u každé právnické a podnikající fyzické osoby, kdo jí zajišťuje provozuschopnost požárně bezpečnostních zařízení a věcných prostředků požární ochrany, resp. jakou má poskytovatel této služby pro to kvalifikaci. V žádném případě to však neznamená automatickou náhradu dosavadní firmy technikem PO. Je nutné vyhodnotit konkrétní podmínky a v návaznosti na ně v souladu s požadavky právních předpisů, technických norem a průvodních dokumentací k jednotlivým zařízením a prostředkům si stanovit kvalifikační požadavky na osoby, které budou zajišťovat provozuschopnost zařízení a prostředků.

Poznámka na závěr

Při jedné kontrole státního požárního dozoru jsem se záměrně dotázal, zda chtějí předložit doklad odborné způsobilosti ve smyslu § 11 zákona č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, osoby, která provádí kontroly elektrické požární signalizace (externí firma). Bylo mi odpovězeno, že oni to nevyžadují. To však neznamená, že jinde to vyžadovat nebudou.